



## ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Β-Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ (ΕΦΗΒΕΙΑ)

### ΚΕΙΜΕΝΟ 1

**Οι νέοι φορτώνονται έναν κόσμο που τον αποστρέφονται**

-Απαγορεύεται για το καλό σας, είπε ο πατέρας, νιώθοντας ωστόσο πως το κύρος του σαν ν' άρχιζε να μπάζει νερά.

-Για το καλό μας; Το «καλό μας» το σκεφτόσαστε μόνο αφού κάνετε το κακό μας- και το δικό σας, άλλωστε...

-Άκου να σου πω, αποπειράθηκε να θυμώσει ο πατέρας της. Σου απαγορεύω να με βάζεις στην ίδια μοίρα μ' αυτούς τους απατεώνες!, κι έδειξε με οργισμένο δάκτυλο την εφημερίδα.

-Μου απαγορεύεις, μπαμπά; είπε σχεδόν λυπητερά η Ειρήνη. Πάλι, απαγορεύομεν και διατάσσομεν.

-Θέλω να πω... ότι εγώ δεν έχω καμία σχέση με τους εγκληματίες που δηλητηριάζουν τον κοσμάκη. Το είπες κι η ίδια: είμαι κι εγώ θύμα τους, όπως κι εσύ...

-Είσαι θύμα τους, έκανε αργά η Ειρήνη. Αλλά δεν έχεις κι εσύ καμία ευθύνη για ό,τι κάνουν... για το ότι μπορούν και κάνουν αυτά που κάνουν;

-Εγώ; Έφριξε ο πατέρας της.

Εσύ και όλοι οι «εσείς», μπαμπά... Εσείς δε φτιάχνετε το κράτος, τους νόμους, τις αστυνομίες, τα δικαστήρια, που αφήνουν αυτούς τους εγκληματίες να εγκληματούν χωρίς να τιμωρούνται σχεδόν; Απαγορεύετε σε μας αλλά, σ' αυτούς απαγορεύετε με λόγια και επιτρέπετε τα έργα.

-...Το ξέρω, μπαμπά, έκανε πικρά η Ειρήνη. Μας ντύνετε καλά-και μας κλείνετε σε κλούβια σαν παπαγαλάκια... Πουλάτε τα σπίτια σας, τα γκρεμίζουνε και χτίζουνε μπουντρούμια για σας και για μας...

Κάθε απόγευμα, βλέπω το αγοράκι απέναντι... Παίζει μπάλα σ' ένα μπαλκόνι ένα μέτρο πλάτος... συρματοπλεγμένο ως απάνω-για να μην πέσει το παιδί, βέβαια... Είναι δεν είναι τεσσάρων χρονών, και ζει και «διασκεδάζει» φυλακισμένο!

-Μα έτσι ζουν όλα τα παιδιά, σ' όλες τις πόλεις του κόσμου...

-Αυτό λέω κι εγώ! Απ' τη μανία σας για το κέρδος πουλάτε τα πάντα- τη γη, τον αέρα, τη θάλασσα, τους ανθρώπους, τον εαυτό σας... Τι αφήσατε κι απούλητο; Πουλάτε, ξεπουλάτε-για να ζήσετε, λέει, καλύτερα-και δε ζείτε καθόλου και δε μας αφήνετε κι εμάς να ζήσουμε...

-Είσαι αχάριστη! Όλοι οι νέοι είσαστε αχάριστοι!

-Δεν είμαστε μπαμπά! Ξέρουμε πως «σκοτωνόμαστε» για μας, για το καλό μας. Αλλά για το καλό μας, όπως το βλέπετε και το θέλετε εσείς.

-Μα εσείς, Ειρήνη μου, είσαστε μικροί ακόμα και άπειροι. Φυσικό είναι, εμείς, που και πείρα έχουμε κι αγάπη για σας, να ξέρουμε καλύτερα...

-Ότι μας αγαπάτε, είμαστε βέβαιοι. Αλλά ότι ξέρετε... Πες μου μπαμπά, είσαστε ικανοποιημένοι απ' τον κόσμο, που φτιάξατε με τη «γνώση» σας, για να μας παραδώσετε;

-...

-Κι όμως μας στέλνετε στα σχολεία, για να μαθαίνουμε αυτά που εσείς θέλετε, και να γίνουμε όπως εσείς θέλετε, όμοιοι με σας, να δηλητηριάζουμε και να σκοτώνουμε ο ένας τον άλλον και να'μαστε κι ευχαριστημένοι και περήφανοι από πάνω και να σας ευχαριστήσουμε γι' αυτό...

Κι έφυγε τρέχοντας.

Αποτύπωση τη σκηνή όπως πάνω-κάτω μου τη διηγήθηκε την άλλη μέρα ο πατέρας της Ειρήνης, αναστατωμένος για το επεισόδιο, ανήσυχος για την άδηλη συνέχειά του.

Φυσικά, αμέτρητοι γονείς-με την ίδια «ενοχή» κι αμηχανία, αλλά και καλοπιστία-αντιμετωπίζουν αμέτρητες Ειρήνες σε παρόμοια ξεσπάσματα, με παρόμοιους αυθορμητισμούς, επαναστάσεις, απολυτότητες, αφέλειες ακόμα.

Και σίγουρα, ανάμεσα στις περιβόητες «γενιές», οι νέοι είναι οι πιο «δραματικοί», επειδή «φορτώνονται» έναν κόσμο που δεν ευθύνονται για την κατάστασή του και τον αποστρέφονται-ενώ οι μεγάλοι είναι οι πιο «τραγικοί», επειδή κατήγοροι, και τιμωροί τους ακόμα, γίνονται εκείνοι ίσα-ίσα που απορροφούν όλες τις σκέψεις και τις φροντίδες τους, αδιάφορο αν σωστές ή λαθεμένες. Οι πρώτοι, ωστόσο, έχουν την ελπίδα ή την αυταπάτη πως θα μπορέσουν ν' αποτινάξουν ή έστω ν' αλλάξουν αυτή την αποκρουστική κατάσταση-ενώ οι δεύτεροι ξέρουν πως όχι μόνο δε μπορούν πια, αλλά και δε μπορούν να θέλουν...

Ενοχές κι ευθύνες είναι εύκολο ν' αποδώσει ο καθένας στον καθένα. Αλλά δε γίνεται να μη θυμηθούμε το σκληρό λόγο του Ντιντερό πριν δυο αιώνες:

«Στις πιο διεφθαρμένες κοινωνίες μεγαλώνουν τους νέους διδάσκοντάς τους την τιμιότητα. Κάτω απ' τις πιο τυραννικές κυβερνήσεις τούς μεγαλώνουν διδάσκοντάς τους την ελευθερία. Οι αρχές της αχρειότητας είναι τόσο αποτρόπαιες, κι οι αρχές της δουλείας τόσο άθλιες, ώστε οι γονείς που τις εφαρμόζουν στην πράξη δεν τολμάνε να τις διδάξουν στα παιδιά τους. Η αλήθεια είναι πως και στη μια περίπτωση και στην άλλη, το παράδειγμα (των μεγάλων) φροντίζει να τα «διορθώσει» όλα...

**Μάριος Πλωρίτης, Άρθρο στο «Βήμα της Κυριακής»**

## ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Δύσκολα γράφεις για τους νέους. Ακόμη πιο δύσκολα μιλάς για λογαριασμό τους. Δεν θυμάσαι παρά λίγα από τα δικά σου νεανικά χρόνια και τις περισσότερες φορές τα θωρείς με την απόσταση και την πιθανή ωριμότητα που σε χωρίζει από αυτά. Όχι, δεν είναι σημερινή αυτή η δυσκολία. Υπήρχε και στο παρελθόν, όταν οι κοινωνίες αντιμετώπιζαν άλλου είδους προβλήματα και η

αυταρχική ιεραρχία δεν άφηνε χώρο για να προβληθεί και να αναπτυχθεί η νεανική σκέψη. Τότε ένας ήταν ο κανόνας: Όλα όταν θα 'ρθει η ώρα! Και η ώρα ερχόταν, αλλά στο μεταξύ η τρελή κοψιά της νιότης είχε πετάξει και τα πρώην παιδιά, με γκρίζους πια τους κροτάφους συμπιέζαν άτσαλα τον χρόνο. Ή, η ώρα ερχόταν νωρίς, όταν το αγόρι έβγαζε το πρώτο του χνούδι πάνω από τα αυθάδη χείλη και πούλαγε όσο- όσο τα όνειρά του για μια φτηνή δουλειά στο γειτονικό καρνάγιο.

Παρ' όλα αυτά ακούω συχνά τους ανθρώπους να μιλούν με μεγάλη ευκολία για τους νέους. Να τους απαξιώνουν, να τους ισοπεδώνουν ή να τους θεοποιούν. Πολλοί γονείς έχουν άποψη για τα πάντα. Για το μέγλωμα των παιδιών τους, για το σχολείο, για τις ξένες γλώσσες, για το τένις ή το σκουόζ! Τι είδους ανατροφή θα πρέπει να πάρουν, αν έχουν δικαίωμα να χαζολογούν στον δρόμο ανάμεσα στο σχολείο και το σπίτι, αν δικαιούνται να αφήνονται στους φόβους της εφηβείας, αν μπορούν να καπνίζουν, να κατεβαίνουν σε διαδηλώσεις, να δηλώνουν επαναστάτες... Προφανώς ο γονιός, έχοντας διανύσει τη δική του τεθλασμένη, έχει κάθε λόγο να οραματίζεται για το παιδί του ευθεία πορεία. Ενοχλούμαι όμως όταν οι μητέρες μαζεύονται τα πρωινά στους καφενέδες της πλατείας και περιγράφουν φανταστικές εικόνες από τη ζωή του παιδιού τους. Είναι παιδιά που 'χουν κατέβει στη γη από άλλον πλανήτη. Έτσι τα θέλει η μάνα. Δικά της, κτήμα της και με στόχο

– όπως είπε ο Σκωτσέζος συγγραφέας Αντριου Ο' Χέιγκαν – την απόκτηση τέτοιων εφοδίων που θα τους φέρουν χρήμα και πλούτο. Ίσως γιατί, μέσα από τις δικαιολογημένες αγωνίες τους, ξεχνούν ότι αυτή η μύηση καταλήγει σε ανθρώπους λιγότερο ανθρώπινους.

Και είναι αληθινό αυτό που λέει ο Χέιγκαν. Αν και οι εξαιρέσεις είναι πολλές, δύσκολα αναλαμβάνουμε το κόστος να μυήσουμε τους νέους στο πεδίο της ουσιαστικής γνώσης. Στη λογοτεχνία, την αισθητική, την ηθική ή την πολιτική (εδώ, αντίθετα, τους μαθαίνουμε να την απαξιώνουν, καθώς δύσκολα διαχωρίζουμε τον πολιτικό από την πολιτική). Δεν τους διδάσκουμε την αυθεντικότητα της πράξης γενικότερα. Ασφυκτικά εγκλωβισμένοι στο ναρκισσιστικό εγώ μας, θυμίζουμε ξόφਾਲτσα τον Μεγάλο Γκάτσμπι του Φιτζέραλντ και εμφυσούμε στον νέο την ιδέα για τη δόξα, το χρήμα και τον έρωτα.

Δεν είναι όμως μόνον οι γονείς που επιμένουν να ορίζουν το μέλλον των νέων ανθρώπων. Μερίδιο ευθύνης φέρουν ο πολιτικός και η συντεταγμένη πολιτεία. Αυτές τις μέρες του φθινοπώρου σκέπτομαι τους πολιτικούς, καθώς σε συγκυρίες περίεργες επιχειρούν να ανακοινώσουν ανακουφιστικά για τους νέους μέτρα. Αλλά αρκούν ένα ή δύο μέτρα για να καλύψουν τις ανάγκες του νέου ανθρώπου που μεγάλωσε σε κοινωνίες αφθονίας; Φαντάζομαι τους πολιτικούς στα επιτελεία, ενδεχομένως ανάμεσα σε ουίσκι και τσιπς, να συζητούν για την παιδεία και την κοινωνική αναληγσία. Υποκριτές! Ξεχνούν ότι οφείλουν να ξεπεράσουν τα όριά τους και να δώσουν ελπίδες στους νέους που

βλέπουν τούτες τις μέρες τα όνειρά τους να σκάνε στην ατμόσφαιρα σαν βεγγαλικά τη μέρα της γιορτής.

Κάποιοι θα υπομειδιούν με όσα ουτοπικά περιγράψω. Έχουμε συνηθίσει, παρά τη δυσκολία του καιρού, να βλέπουμε παντού νεολαίους αραχτούς. Τα ομοιώματα μας, δηλαδή. Και όμως, έχω συναντήσει νέους που δεν περνούν τις μέρες τους στους καφενέδες και δεν περιμένουν από κανέναν να τους αλείψει βούτυρο στο ψωμί τους. Παλεύουν για τα πιστεύω τους, μας γυρίζουν την πλάτη, κάποιες φορές μας συγχωρούν για τα λάθη μας -δείγμα μεγαλοψυχίας και άγνοιας- αλλά όλο και πιο συχνά συζητούν για την επερχόμενη επανάσταση της μεσαίας τάξης, στην οποία οι περισσότεροι ανήκουν. Τους βλέπω να φοβούνται, να ταμπουρώνονται. Νομίζω ότι από στιγμή σε στιγμή θα αποκτήσουν δαρβινικούς ρυθμούς, καθώς ο Δαρβίνος εμμέσως έλεγε ότι αν χρειαστεί ο άνθρωπος δώδεκα δάκτυλα για να επιβιώσει θα τα αποκτήσει. Και είναι εδώ ακριβώς που απαιτείται η εγρήγορση του γονιού, του πολιτικού και του πνευματικού ανθρώπου. Η επανάσταση είναι ωραία στα λόγια, αλλά στην πράξη έχει θύματα. Και τα θύματα είναι συνήθως οι νέοι, όχι οι μεγάλοι.

**Της Ρίτσας Μασούρα- Εφημερίδα Καθημερινή (5/9/2010)**

### ΚΕΙΜΕΝΟ 3

**Στην εισαγωγή του ποιήματος ο ποιητής (ποιητικό υποκείμενο) συναντά το πνευματικό του παιδί, τη Μαρία-Νεφέλη. Οι δύο πρωταγωνιστές, ο ώριμος ενήλικος και το νεαρό κορίτσι, καταγράφουν τις πρώτες εντυπώσεις του ενός για τον άλλον και... ονειρεύονται μαζί!**

Μ.Ν. Περπατώ μες στ' αγκάθια μες στα σκοτεινά  
στ' αυτά που 'ναι να γίνουν και στ' αλλοτινά  
κι έχω για μόνο μου όπλο μόνη μου άμυνα  
τα νύχια μου τα μωβ σαν τα κυκλάμινα.

Α. Παντού την είδα. Να κρατάει ένα ποτήρι και να κοιτάζει στο κενό. Ν' ακούει δίσκους ξαπλωμένη χάμου. Να περπατάει στο δρόμο με φαρδιά παντελόνια και μια παλιά γκαμπαρντίνα. Μπρος από τις βιτρίνες των παιδιών. Πιο θλιμμένη τότε. Και στις δισκοθήκες, πιο νευρική, να τρώει τα νύχια της. Καπνίζει αμέτρητα τσιγάρα. Είναι χλωμή κι ωραία. Μ' αν της μιλάς ούτε που ακούει καθόλου. Σαν να γίνεται κάτι αλλού - που μόνο αυτή τ' ακούει, και τρομάζει. Κρατάει το χέρι σου σφιχτά, δακρύζει, αλλά δεν είναι εκεί. Δεν την έπιασα ποτέ και δεν της πήρα τίποτα.

Μ.Ν. Τίποτα δεν κατάλαβε. Όλη την ώρα μου 'λεγε «θυμάσαι;» Τι να θυμηθώ; Μονάχα τα όνειρα θυμάμαι γιατί τα βλέπω νύχτα. Όμως τη μέρα αισθάνομαι άσχημα - πώς να το πω: απροετοίμαστη. Βρέθηκα μέσα στη ζωή τόσο άξαφνα - κει που δεν

το περίμενα καθόλου. Έλεγα «μπα θα συνηθίσω». Κι όλα γύρω μου έτρεχαν. Πράγματα κι άνθρωποι έτρεχαν, έτρεχαν - ώσπου βάλθηκα κι εγώ να τρέχω σαν τρελή. Αλλά, φαίνεται, το παράκανα. Επειδή -δεν ξέρω- κάτι παράξενο έγινε στο τέλος. Πρώτα έβλεπα τον νεκρό κι ύστερα γινόταν ο φόνος. Πρώτα ερχόταν το αίμα κι ύστερα ο χτύπος κι η κραυγή. Και τώρα, όταν ακούω να βρέχει, δεν ξέρω τι με περιμένει...

[...]

Μ.Ν. Στ' όνειρό μου, ναι. Σ' έναν ύπνο μεγάλο που θα 'ρθει κάποτε όλο φως και ζέστη και μικρά πέτρινα σκαλιά. Θα περνάνε στο δρόμο αγκαλιασμένα τα παιδιά όπως σε κάτι παλιές ταινίες ιταλιάνικες.

Από παντού θ' ακούς τραγούδια και θα βλέπεις πελώριες γυναίκες σε μικρά μπαλκόνια να ποτίζουν τα λουλούδια τους.

- Α. Ένα μεγάλο θαλασσί μπαλόκι θα μας πάρει τότε ψηλά, μια-δω, μια-κει, θα μας χτυπά ο αέρας. Πρώτα θα ξεχωρίσουν οι ασημένιοι τρούλοι, κατόπιν τα καμπαναριά. Θα φανούν οι δρόμοι πιο στενοί, πιο ίσιοι απ' ό,τι φανταζόμασταν. Οι ταράτσες με τις κάτασπρες αντένες για την τηλεόραση. Και οι λόφοι ένα γύρο κι οι χαρταετοί - ξυστά θα περνάμε από δίπλα τους. Όσπου κάποια στιγμή θα δούμε όλη τη θάλασσα. Οι ψυχές επάνω της θ' αφήνουν μικρούς λευκούς ατμούς.

«Μαρία Νεφέλη», Οδυσσέας Ελύτης (1978)

## ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

### Θέμα Α

**A.1** Να παρουσιάσετε συνοπτικά σε 60 έως 80 λέξεις το κατηγορητήριο της Ειρήνης σε βάρος των ενηλίκων.

(Μονάδες 15)

### Θέμα Β

**B.1** «Πολλοί γονείς έχουν άποψη για τα πάντα.»: Με ποιους τρόπους επέλεξε η συγγραφέας να τεκμηριώσει την άποψή της στη συγκεκριμένη παράγραφο;

(Μονάδες 15)

**B.2** «η τρελή κοψιά της νιότης», «τα αυθάδη χείλη», «τα όνειρά τους να σκάνε στην ατμόσφαιρα σαν βεγγαλικά τη μέρα της γιορτής»:

Να αναγνωρίσετε τα σχήματα λόγου στις παραπάνω φράσεις και να επισημάνετε τη λειτουργικότητά τους στον λόγο.

(Μονάδες 15)

**B.3** Να προτείνετε έναν τίτλο για καθένα από τα 2 κείμενα αναφοράς.

Ή (εναλλακτικά)

Να συγκρίνετε τα 2 κείμενα ως προς το κειμενικό είδος τους και τα χαρακτηριστικά τους.

Η (εναλλακτικά)

Να αξιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών στις παραγράφους όπου ο Πλωρίτης σχολιάζει το περιστατικό που του αφηγήθηκαν.

(μονάδες 10)

**Γ.1** Να συντάξετε ένα ερμηνευτικό σχόλιο όπου θα περιγράφετε πώς βλέπει ο ποιητής την ηρωίδα σε σχέση με την περιγραφή που δίνει η ίδια για τον εαυτό της (αλλαγή οπτικής γωνίας). Σε ποιο σημείο του κειμένου οι πρωταγωνιστές «ενώνουν» τη φωνή τους και συγκλίνουν παρά τη διαφορά ηλικίας τους; Για την απάντησή σας να χρησιμοποιήσετε κειμενικούς δείκτες. (150-200 λέξεις)  
**(Μονάδες 15)**

**Δ.1** «Περπάτα, παιδί μου, έτσι είναι η ζωή, δεν πειράζει που πέφτεις, μάθε να σηκώνεσαι, μη φοβάσαι, ακόμη κι αν είναι ζόρικος ο κόσμος, η ζωή είναι όμορφη, περπάτα, αν δεν περπατήσεις πώς θα μάθεις, σήκω και στάσου στα πόδια σου να γνωρίσεις την πλάση κι εμείς δίπλα σου θα είμαστε πάντα, συγγνώμη αν σε πληγώνουμε χωρίς να θέλουμε, δεν ξέραμε, και δε φροντίσαμε να μάθουμε. Ήμασταν πάντα αλλού χαμένοι... Δεν είναι δικαιολογία, αλλά τώρα εδώ θα είμαστε για μια ζωή... ακόμη και στην άλλη θα γίνουμε αστέρια φωτεινά (μην τα φοβάσαι τ' αστέρια –το φώς τους αιώνες τώρα οδηγεί τους ναυτικούς, τα απέραντα ταξίδια στις θάλασσες του κόσμου...), δίπλα σου, να πορευτείς τη ζωή τη δική σου...»

«Με λένε ... Σύννεφο», Αγγελική Δαρλάση

Με βάση το κείμενο της Αγγελικής Δαρλάση, αλλά και τα κείμενα αναφοράς, να απαντήσετε τεκμηριωμένα στα παρακάτω ερωτήματα:

α) Τι ζητούν οι νέοι από τους γονείς τους;

β) Πώς μπορούν οι 2 γενιές να γεφυρώσουν τις διαφορές τους ώστε να συμπορευτούν στον αγώνα για ένα καλύτερο αύριο;

Το κείμενό σας θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του Σχολείου σας. (300-350 λέξεις)

(Μονάδες 30)

